

Sygn. akt XXV C 3511/20

WYROK

W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 7 czerwca 2023 r.

Sąd Okręgowy w Warszawie XXV Wydział Cywilny

w składzie następującym:

Przewodniczący: sędzia Paweł Duda

Protokolant: sekretarz sądowy Patryk Kaniecki

po rozpoznaniu w dniu 17 maja 2023 r. w Warszawie

na rozprawie

sprawy z powództwa **Skarbu Państwa – Ministra Rozwoju i Technologii**

przeciwko **J. Ż. (1)**

o zapłatę

zasądza od J. Ż. (1) na rzecz Skarbu Państwa – Ministra Rozwoju i Technologii kwotę 1.117.098,55 zł (jeden milion sto siedemnaście tysięcy dziewięćdziesiąt osiem złotych pięćdziesiąt pięć groszy) wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 15 marca 2019 r. do dnia zapłaty;

oddala powództwo w pozostałej części;

zasądza od J. Ż. (1) na rzecz Skarbu Państwa – Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej kwotę 10.800 zł (dziesięć tysięcy osiemset złotych) tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego;

nakazuje pobrać od J. Ż. (1) na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Warszawie kwotę 55.866 zł (pięćdziesiąt pięć tysięcy osiemset sześćdziesiąt sześć złotych) tytułem nieuiszczonych kosztów sądowych.

Sygn. akt XXV C 3511/20

UZASADNIENIE

wyroku z dnia 7 czerwca 2023 r.

Skarb Państwa – Minister Przedsiębiorczości i Technologii (obecnie Minister Rozwoju i Technologii) pozwem z dnia 15 marca 2019 r. wniósł o zasądzenie od J. Ż. (1) kwoty 1.117.309,25 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od 15 marca 2019 r. do dnia zapłaty.

W uzasadnieniu powód wskazał, że Sąd Okręgowy w Warszawie wyrokiem z dnia 27 listopada 2014 r. sygn. akt II C 430/08 zasądził od Skarbu Państwa na rzecz J. Ż. (1) kwotę 8.272.692,66 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 27 listopada 2014 r. do dnia zapłaty. Na skutek apelacji Skarbu Państwa od powyższego wyroku, Sąd Apelacyjny w Warszawie wyrokiem z dnia 8 lutego 2017 r. sygn. akt I ACa 317/15 zmienił zaskarżony wyrok w ten sposób, że oddalił powództwo J. Ż. (1) w zakresie kwoty 6.232.603,66 zł wraz z odsetkami od tej kwoty oraz w zakresie odsetek ustawowych od kwoty 2.040.089 zł za okres od dnia 27 listopada 2014 r. do dnia 6 lutego 2017 r.

W wykonaniu powyższego prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego, Skarb Państwa w dniu 17 marca 2017 r. zapłacił J. Ź. (1) kwotę 2.050.988,11 zł (obejmującą roszczenie główne i odsetki od 7 lutego 2017 r. do dnia zapłaty w wysokości 10.899,11 zł), zaznaczając jednak, że zapłata następuje z zastrzeżeniem zwrotu. W wyniku rozpoznania skargi kasacyjnej Skarbu Państwa od wskazanego wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie, Sąd Najwyższy wyrokiem z dnia 26 kwietnia 2018 r. uchylił wyrok Sądu Apelacyjnego w części oddalającej apelację i przekazał sprawę do ponownego rozpoznania. Po ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd Apelacyjny w Warszawie prawomocnym wyrokiem z dnia 16 listopada 2018 r. sygn. akt V ACa 594/18 zmienił wyrok Sądu Okręgowego w Warszawie w ten sposób, że oddalił powództwo J. Ź. (1) w zakresie dalszej kwoty 1.088.281,29 zł wraz z odsetkami od tej kwoty oraz w zakresie odsetek ustawowych od kwoty 951.807,71 zł za okres od dnia 7 lutego 2017 r. do dnia 15 listopada 2018 r. W związku z powyższym powód wezwał pozwanego do zwrotu nienależnie zapłaconej kwoty 1.099.180,40 zł, lecz pozwany odmówił spełnienia świadczenia. Powód podał, że podstawą jego żądania są przepisy art. 405 k.c. i art. 410 § 2 k.c. oraz że na dochodzoną kwotę składa się kwota 1.099.180,40 zł stanowiąca świadczenie nienależne oraz kwota 18.128,95 zł skapitalizowanych odsetek ustawowych za opóźnienie za okres od 19 grudnia 2018 r. do dnia poprzedzającego dzień wniesienia pozwu.

Nakazem zapłaty w postępowaniu upominawczym z dnia 7 czerwca 2019 r. tutejszy Sąd nakazał, aby pozwany J. Ź. (1) zapłacił na rzecz powoda Skarbu Państwa – Ministra Przedsiębiorczości i Technologii kwotę 1.117.309,35 zł wraz z odsetkami ustawowymi za opóźnienie od dnia 15 marca 2019 r. do dnia zapłaty oraz na rzecz Skarbu Państwa – Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej kwotę 7.200 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego – w terminie dwóch tygodni od doręczenia nakazu zapłaty, albo wniósł w tymże terminie sprzeciw.

W sprzeciwie od nakazu zapłaty J. Ź. (1) zaskarżył powyższy nakaz zapłaty w całości i wniósł o oddalenie powództwa w całości.

Pozwany podniósł, że obowiązek wydania korzyści lub zwrotu jej wartości, uzyskanej wskutek wypłaconego na jego rzecz odszkodowania na podstawie prawomocnego wyroku Sądu Apelacyjnego z dnia 8 lutego 2017 r., wygasł na podstawie art. 409 k.c., a pozwany nie jest już wzbogacony z tego tytułu. Zarazem pozwany wyzbywając się korzyści nie powinien liczyć się z obowiązkiem zwrotu, z uwagi na wprowadzony do obrotu i wiążący prawomocny wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie. Pozwany wskazał, że w okresie od 18 marca 2017 r. do 25 stycznia 2018 r. dokonał wydatków na łączną kwotę (...) zł w taki sposób, że doszło do ich bezproduktywnego zużycia i obecnie nie powiększają one już majątku pozwanego. Ponadto pozwany został zobowiązany do uiszczenia kosztów procesu w sprawie sygn. akt II C 430/08 w kwocie 45.991,23 zł, której ściągnięcie nakazał referendarz sądowy. Pozwany po otrzymaniu przyznanego mu odszkodowania dokonał również darowizn na łączną kwotę (...) zł. Zatem suma wydatków pozwanego, które obecnie nie powiększają jego majątku i zostały wydatkowane w sposób bezproduktywny dla tego majątku to kwota (...) zł, a więc kwota znacznie przewyższająca żądanie pozwu. Wydając bezpowrotnie kwoty uzyskane z prawomocnego odszkodowania pozwany nie widział o możliwości wzruszenia prawomocnego wyroku. Niezależnie od tego pozwany podniósł, że dochodzenie przez powoda nienależnego świadczenia w niniejszej sprawie stanowi nadużycie prawa podmiotowego na podstawie art. 5 k.c. i art. 411 pkt 2 k.c., bowiem pozwany jest następcą prawnym pokrzywdzonych przez bezprawne działanie organów władzy publicznej minionego ustroju, zaś wysokość poniesionych przez ojca pozwanego szkody wielokrotnie przewyższa wysokość przyznanego odszkodowania. Skarb Państwa ponosi zaś nie tylko odpowiedzialność za doznaną przez ojca pozwanego ogromną szkodę majątkową, ale także za krzywdę moralną obojga jego rodziców, polegającą na utracie źródeł utrzymania i zarobkowania, która spowodowała także ich podupadnięcie na zdrowiu.

Sąd ustalił następujący stan faktyczny:

Sąd Okręgowy w Warszawie wyrokiem z dnia 27 listopada 2014 r. sygn. akt II C 430/08 zasądził od Skarbu Państwa – Ministra Gospodarki na rzecz J. Ź. (1) kwotę 8.272.692,66 zł z ustawowymi odsetkami od dnia 27 listopada 2014 r. do dnia zapłaty (w pkt. I), umorzył postępowanie w zakresie kwoty 16.092.752 zł

(w pkt. II), oddalił powództwo w pozostałym zakresie (w pkt. III) oraz ustalił, że Skarb Państwa – Minister Gospodarki wygrał sprawę w 76%, a J. Ż. (1) w 24% i winni ponieść koszty procesu w ten sposób, iż J. Ż. (1) 76% kosztów, zaś Skarb Państwa – Minister Gospodarki 24%, zaś szczegółowe wyliczenie kosztów procesu pozostawił referendarzowi sądowemu po uprawomocnieniu się wyroku (w pkt. IV). Kwota powyższa została zasądzona przez Sąd tytułem odszkodowania za szkodę wyrządzoną w wyniku wydania zarządzenia Ministra Przemysłu Drobniego i Rzemiosła z dnia 20 sierpnia 1951 r. w sprawie ustanowienia zarządu przymusowego państwowego nad przedsiębiorstwem (...) w W. i orzeczenia Ministra Handlu Wewnętrznego z dnia 31 października 1962 r. w sprawie przejścia na własność Państwa tego przedsiębiorstwa, którego właścicielami byli poprzednicy prawni powoda – jego rodzice M. Ż. i S. Ż. (odpis wyroku Sądu Okręgowego z dnia 27.11.2008 r. sygn. akt II C 430/08 wraz z uzasadnieniem – k. 9-20v.)

Na skutek apelacji od powyższego wyroku złożonej przez Skarb Państwa – Ministra Rozwoju (poprzednio Ministra Gospodarki), Sąd Apelacyjny w Warszawie wyrokiem z dnia 8 lutego 2017 r. sygn. akt I ACa 317/15 zmienił zaskarżony wyrok w punkcie pierwszym

i czwartym w części w ten sposób, że oddalił powództwo o zasądzenie kwoty 6.232.603,66 zł z odsetkami od tej kwoty oraz o zasądzenie odsetek ustawowych od kwoty 2.040.089 zł za okres od 27 listopada 2014 r. do 6 lutego 2017 r. i ustalił, że powoda obciąża 94%, zaś pozwanego 6% kosztów procesu (w pkt. 1), oddalił apelację w pozostałym zakresie (w pkt. 2), zasądził od J. Ż. (1) na rzecz Skarbu Państwa – Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej kwotę 4.050 zł tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego (w pkt. 3), nakazał Skarbowi Państwa – Ministrowi Rozwoju uiszczenie na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Warszawie kwoty 817,24 zł tytułem części wydatków

(w pkt. 4), nakazał ściągnąć na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Warszawie

z roszczenia zasądzonego w punkcie pierwszym zaskarżonego wyroku kwotę 75.000 zł

(w pkt. 5), nakazał ściągnąć na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Warszawie

z roszczenia zasądzonego w punkcie pierwszym zaskarżonego wyroku kwotę 2.451,74 zł tytułem dalszej części wydatków (w pkt. 6) (odpis wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie

z dnia 08.02.2017 r. sygn. akt I ACa 317/15 wraz z uzasadnieniem – k. 21-38).

W wykonaniu powyższego wyroku Skarb Państwa dniu 17 marca 2017 r. zapłacił przelewem bankowym na rzecz J. Ż. (1) kwotę 2.050.988,11 zł. Tytuł przelewu został oznaczony jako „Odszkodowanie na rzecz J. Ż. sygn. akt II C 430/08, I ACa 317/15 (nal. gl. (...) ods. (...)) Z ZASTRZ. ZWROTU” (potwierdzenie wykonania przelewu z 17.03.2017 r. – k. 39)

Skarb Państwa – Minister Rozwoju wniósł do Sądu Najwyższego skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 8 lutego 2017 r. sygn. akt I ACa 317/15. Odpis tej skargi został doręczony J. Ż. (1) 8 czerwca 2017 r., a w dniu

22 czerwca 2017 r. pełnomocnik J. Ż. (1) wniósł odpowiedź na skargę (kopia odpowiedzi J. Ż. (1) na skargę kasacyjną od w/w wyroku – k. 440-452).

Na skutek skargi kasacyjnej Skarbu Państwa, Sąd Najwyższy wyrokiem z dnia

26 kwietnia 2018 r. sygn. akt I CSK 407/17 uchylił zaskarżony wyrok Sądu Apelacyjnego

w W. z dnia 8 lutego 2017 r. sygn. akt I ACa 317/15 w części oddalającej apelację (pkt 2) oraz w zakresie rozstrzygnięcia o kosztach procesu (pkt 1 in fine oraz pkt 3-6) i w tym zakresie przekazał sprawę Sądowi Apelacyjnemu w Warszawie do ponownego rozpoznania

i orzeczenia o kosztach postępowania kasacyjnego (odpis wyroku Sądu Najwyższego z dnia 26.04.2018 r. sygn. akt I CSK 407/17 wraz z uzasadnieniem – k. 40-46).

Po ponownym rozpoznaniu sprawy, Sąd Apelacyjny w Warszawie wyrokiem z dnia 16 listopada 2018 r. sygn. akt. V ACa 594/18 zmienił zaskarżony wyrok Sądu Okręgowego

w Warszawie z dnia 27 listopada 2014 r. sygn. akt II C 430/08 w punktach I i IV w części,

w ten sposób, że oddalił powództwo o zasądzenie dalszej kwoty 1.088.281,29 zł z odsetkami od tej kwoty oraz o zasądzenie odsetek ustawowych od kwoty 951.807,71 zł za okres od dnia 7 lutego 2017 r. do dnia 15 listopada 2018 r. i ustalił, że powoda obciąża 97,24%

a pozwanego 2,76% kosztów procesu, z tym, że odstąpił od ściągnięcia z zasądzonych na rzecz powoda roszczenia obciążającej go części opłaty od pozwu (w pkt. I), oddalił apelację w pozostałym zakresie (w pkt. II), zasądził od J. Ż. (1) na rzecz Skarbu Państwa – Prokuraturii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej kwotę 4.158 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu apelacyjnym i 5.775 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego w postępowaniu kasacyjnym (w pkt. III), nakazał Skarbowi Państwa – Ministrowi Inwestycji i Rozwoju uiszczenie na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Warszawie kwoty 367 zł tytułem niepokrytych wydatków (w pkt. IV), nakazał ściągnąć na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Apelacyjnego w Warszawie z roszczenia zasądzonego w punkcie pierwszym zaskarżonego wyroku kwotę 2.892,90 zł tytułem niepokrytych wydatków (w pkt. V) oraz odstąpił od ściągnięcia z zasądzonych na rzecz powoda roszczenia obciążającej go części opłaty od apelacji i części opłaty od skargi kasacyjnej (w pkt. VI). (odpis wyrok Sądu Apelacyjnego z dnia 16.11.2018 r. sygn. akt V Ca 594/18 wraz z uzasadnieniem – k. 47-59).

Po uprawomocnieniu się wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 27 listopada 2014 r. sygn. akt II C 430/08, referendarz sądowy w Sądzie Okręgowym w Warszawie postanowieniem z dnia 12 marca 2019 r. dokonał rozliczenia kosztów procesu między stronami, w ten sposób, że:

zasądził od J. Ż. (1) na rzecz Skarbu Państwa reprezentowanego przez Prokuratorię Generalną Rzeczypospolitej Polskiej kwotę 7.001,28 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego,

zasądził od J. Ż. (1) na rzecz Skarbu Państwa reprezentowanego przez Ministra Inwestycji i Rozwoju kwotę 4.335,13 zł tytułem zwrotu kosztów procesu,

nakazał ściągnąć na rzecz Skarbu Państwa – Prezesa Sądu Okręgowego w Warszawie z roszczenia zasądzonego na rzecz J. Ż. (1) w wyroku Sądu Okręgowego z dnia 27 listopada 2014 r. kwotę 34.654,82 zł tytułem nieuiszczonych kosztów sądowych.

(odpis postanowienia referendarza sądowego w Sądzie Okręgowym w Warszawie z dnia 12.03.2019 r. sygn. akt II C 430/08 – k. 170-172)

Po otrzymaniu kwoty 2.050.988,11 zł wpłaconej przez Skarb Państwa w dniu 17 marca 2017 r., J. Ż. (1) dokonał dwóch przelewów środków pieniężnych na rachunek swojej żony I. Ż. tytułem darowizny: w dniu 20 marca 2017 r. kwoty (...) i w dniu 31 marca 2017 r. kwoty 500.000 zł (potwierdzenie przelewu z 20.03.2017 r. – k. 173 i 429, potwierdzenie przelewu z 31.03.2017 r. – k. 174 i 430)

W sierpniu 2017 r. żona J. Ż. (1) dokonała trzech zgłoszeń o nabyciu własności rzeczy lub praw majątkowych od swojego małżonka do (...) Urzędu Skarbowego (...) w W.: 1) zgłoszenie nabycia w dniu 20 marca 2017 r. tytułem darowizny środków pieniężnych w kwocie 1.229.000 zł, 2) zgłoszenie nabycia w dniu 3 kwietnia 2017 r. tytułem darowizny środków pieniężnych w kwocie 500.000 zł, 3) zgłoszenie nabycia w dniu 29 marca 2017 r. tytułem darowizny środków pieniężnych

w kwocie 30.000 zł (zgłoszenia o nabyciu rzeczy lub praw majątkowych – k. 175-180v. i 423-428v.).

W okresie między 18 marca 2017 r. a 25 stycznia 2018 r. J. Ż. (1) dokonał następujących wydatków:

Wydatki związane z remontami mieszkania i domku na działce:

w dniu 18 marca 2017 r.: materiał na obicia meblowe – 880 zł (faktura nr (...) – k. 117),

w dniu 24 marca 2017 r.: karnisz zasłonowy – 706 zł (umowa zlecenie nr (...) – k. 123),

w dniu 24 marca 2017 r.: materiał na zasłony do mieszkania – 935 zł (umowa zlecenie nr (...) – k. 124),

w dniu 28 marca 2017 r.: zakup łóżka wraz z materacem – 1.879 zł (faktura nr (...) – k. 125),

w dniu 29 marca 2017 r.: roboty instalacyjne stolarki budowlanej – 3.977,30 zł (faktura zaliczkowa nr (...) – k. 126, faktura nr (...) – k. 141-143),

w dniu 23 marca 2017 r.: roboty instalacyjne stolarki budowlanej – 2.401,92 zł (faktura zaliczkowa nr (...) – k. 127, faktura nr (...) – k. 140),

w dniu 30 marca 2017 r.: wykonanie tapicerki mebli – 2.500 zł (faktura nr (...) – k. 128),

w dniu 31 marca 2017 r.: wykonanie i montaż dekoracji okiennych – 850 zł (zaliczka) (faktura nr (...) / 17 – k. 130),

w dniu 3 kwietnia 2017 r.: materiały i roboty ogrodnicze na działce – 1.010 zł (faktura nr (...) – k. 132),

w dniu 3 kwietnia 2017 r.: materiały ogrodnicze – 1.184,89 zł (faktura nr (...) – k. 133),

w dniu 10 kwietnia 2017 r.: łóżko i materace do domu – 3.262,30 zł (faktura nr (...) – k. 134),

w dniu 11 kwietnia 2017 r.: wymiana stolarki okiennej na działce – 7.000,02 zł (faktura nr (...) – k. 135),

w dniu 12 kwietnia 2017 r.: naprawa i wymiana mebli w kuchni – 8.000 zł (faktura nr (...) – k. 136 i 436),

w dniu 18 kwietnia 2017 r.: zakup grzejników olejowych – 1.073 zł (faktura nr (...) – k. 137)

w dniu 18 kwietnia 2017 r.: cyklinowanie i lakierowanie parkietu – 3.012 zł (faktura nr (...) – k. 138),

w dniu 23 kwietnia 2017 r.: lodówka do zabudowy – 2.699 zł (faktura nr (...) – k. 139),

w dniu 4 maja 2017 r.: zestaw natryskowy, baterie zlewozmywakowa i umywalkowa – 455 zł (faktura nr (...) – k. 145),

w dniu 26 kwietnia 2017 r.: wykonanie i montaż dekoracji okiennych – 791 zł (faktura nr (...) – k. 146),

w dniu 9 maj 2017 r.: renowacja żyrandola – 980 zł (faktura nr (...) – k. 147),

w dniu 14 maja 2017 r.: wyposażenie i materiały budowlane – 2.732,04 zł (zamówienie nr (...) – k. 148-150),

w dniu 16 maja 2017 r.: żaluzje okienne wraz i ich instalacją – 143,91 zł (faktura nr (...) – k. 151),

w dniu 16 maja 2017 r.: żaluzja – 70,11 zł (faktura nr (...) – k. 152),

w dniu 21 maja 2017 r.: drzwi wejściowe do domu na działce – 648 zł (paragon – k.153),

w dniu 21 maja 2017 r.: narzędzia (wiadro, miara stalowa, szlifierka kątowna) 164,96 zł (faktura nr # (...) – k. 154),

w dniu 25 maja 2017 r.: materiały stolarskie i malarskie do drewna (drewno, drewnochron, profile, wkręty, pędzel): 819,02 zł (faktura VAT nr (...) – k. 155),

w dniu 25 maja 2017 r.: materiały budowlane – 383,15 zł (faktura nr (...) – k. 156),

w dniu 16 czerwca 2017 r.: farby i akcesoria malarskie – 81,36 zł (paragon – k. 157),

w dniu 25 czerwca 2017 r.: farby i akcesoria malarskie – 224,90 zł (paragon – k. 157),

w dniu 18 czerwca 2017 r.: farby i akcesoria malarskie – 464,58 zł (paragon – k. 158),

w czerwcu i sierpniu 2017 r.: materiały budowlane 264,25 zł (paragony – k. 158-159 zsumowane kwoty poza 464,58, która została wymieniona oddzielnie w punkcie wyżej),

w dniu 26 maja 2017 r.: szuflady, szafki i akcesoria – 278,16 zł (faktura VAT nr (...) – k. 160),

w dniu 31 maja 2017 r.: wyposażenie do kuchni – 575,85 zł (faktura VAT nr (...) – k. 162);

Wydatki związane ze sprawami rodzinnymi:

w dniu 20 marca 2017 r.: darowizna dla wnuczki na opłatę za studia – 3.500 zł (potwierdzenie wykonania przelewu – k. 119),

w dniu 21 marca 2017 r.: budowa nagrobka cmentarnego teściów – 8.580 zł (faktura nr (...) – k. 120),

w dniu 21 marca 2017 r.: budowa nagrobka cmentarnego rodziców – 10.700 zł (faktura nr (...) – k. 120),

w dniu 18 kwietnia 2017 r.: ławka przy pomniku na cmentarzu – 1.400 zł (faktura nr (...) – k. 138),

w dniu 29 maja 2017 r.: prezent ślubny dla wnuczki – 5.000 zł (potwierdzenie wykonania przelewu – k. 161).

Wydatki na spłatę zobowiązań:

w dniu 21 marca 2017 r.: spłata debetu na rachunku bankowym – 2.575 zł (potwierdzenie wykonania przelewu – k. 121),

w dniu 22 marca 2017 r.: zapłata honorarium radcy prawnego – 102.500 zł (potwierdzenie przelewu – k. 122),

zapłata kosztów sądowych w sprawie sygn.. akt I ACa 317/15 Sądu Apelacyjnego w Warszawie – 2.451,74 zł (wezwanie do zapłaty z Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 29.03.2017 r. – k. 131),

w dniu 12 czerwca 2017 r.: spłata pożyczki i składki członkowskiej I. Ź. w (...) – 6.405 zł (potwierdzenie wykonania przelewu – k. 163),

w dniu 26 stycznia 2018 r.: spłata pożyczki J. Ź. (1) w Banku (...) S.A. – 6.726 zł (potwierdzenie wykonania przelewu – k. 168).

Wydatki inne:

w dniu 20 marca 2017 r.: zakup tonera do drukarki – 105 zł (faktura VAT nr (...) – k. 118),

w dniu 31 marca 2017 r.: zakup ssaka elektrycznego – 409,68 zł (faktura nr (...) – k. 129),

w dniu 28 kwietnia 2017 r. - zakup radia, przewodu video i baterii – 341,97 zł (paragon – k. 144),

w dniu 3 czerwca 2017 r.: zakup holtera przez I. Ź. – 2.290 zł (faktura nr (...) – k. 164),

w dniu 6 lipca 2017 r.: zakup kosiarki do trawy – 203,95 zł (faktura VAT nr (...) – k. 165),

w dniu 4 października 2017 r.: naprawa samochodu przez I. Ż. – 2.195 zł (paragon (...) – k. 166-167)

(w/w faktury, paragony i zamówienia; zestawienia operacji na rachunku pozwanego – k. 431-435

Pismem z dnia 3 grudnia 2018 r. Minister Przedsiębiorczości i Technologii wezwał J. Ż. (1) oraz jego pełnomocnika procesowego w sprawie przed Sądem Apelacyjnym w Warszawie sygn. akt I ACa 317/15 i w sprawie kasacyjnej przed Sądem Najwyższym – radcę prawnego W. P. do dobrowolnego zwrotu kwoty 1.099.180,40 zł uiszczonej na rzecz J. Ż. (1) w związku z realizacją wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie I Wydział Cywilny z dnia 8 lutego 2017 r. sygn. akt I ACa 317/15, w terminie 7 dni od dnia otrzymania wezwania, wskazując, że w związku z wyrokiem Sądu Najwyższego z dnia 26 kwietnia 2018 r. sygn. akt I CSK 407/17 i wyrokiem Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 16 listopada 2018 r. sygn. akt V ACa 594/18 odpadła podstawa prawna odszkodowania wypłaconego J. Ż. (1) w dniu 17 marca 2017 r. J. Ż. (1) odebrał powyższe wezwanie w dniu 12 grudnia 2018 r., zaś radca prawny W. P. w dniu 11 grudnia 2018 r. (wezwanie do zapłaty z 03.12.2018 r. – k. 60, pocztowe potwierdzenia odbioru – k. 61-61v.).

W odpowiedzi na wezwanie J. Ż. (1) w piśmie z dnia 10 stycznia 2019 r. poinformował Ministra Przedsiębiorczości i Rozwoju Technologii, że zamierza skierować skargę kasacyjną od wadliwego wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 16 listopada 2018 r. (pismo pozwanego z 10.01.2019 r. – k. 64).

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie powołanych wyżej dowodów z dokumentów, które nie budziły wątpliwości w zakresie ich autentyczności.

Odnosząc się do zastrzeżeń strony powodowej co do tego, że niektóre ze złożonych przez pozwanego do akt sprawy faktur, rachunków lub paragonów nie obrazują rzeczywistych wydatków czynionych przez pozwanego po otrzymaniu przedmiotowej kwoty odszkodowania od Skarbu Państwa, wskazać należy, że dwie faktury za roboty instalacyjne stolarki budowlanej, ujęte w rejestrze wydatków pozwanego pod pozycjami 12 i 26, istotnie dotyczą tej samej usługi: pierwsza z faktur nr (...) z dnia 23 marca 2017 r.

(k. 127) jest fakturą zaliczkową na kwotę 2.401,92 zł, natomiast druga faktura nr (...) z 27 kwietnia 2017 r. (k. 140) na tę samą kwotę jest fakturą za wykonaną usługę, powiązaną z w/w fakturą zaliczkową. Pozwany nie wykazał, żeby zapłacił za montaż stolarki dwukrotnie kwotę 2.401,92 zł, bowiem w drugiej z w/w faktur nie stwierdzono kolejnej płatności, nie przewidziano obowiązku zapłaty z odroczonym terminem płatności, a pozwany nie złożył żadnego innego dokumentu potwierdzającego dwukrotną płatność takiej samej kwoty. Wobec tego Sąd uwzględnił przy dokonywaniu ustaleń faktycznych jedнокrotną zapłatę powyższej kwoty. Z tych samych przyczyn co wyżej opisane analogicznie należało ocenić faktury ujęte w rejestrze wydatków pozwanego pod pozycjami 11 i 27, tj. fakturę nr (...) (k. 126) i fakturę nr (...) (k. 141-143), wobec czego wynikającą z tych faktur kwotę 3.977,30 zł uwzględniono tylko raz przy ustalaniu wydatków pozwanego.

Podobnie przedstawia się sytuacja w zakresie faktur za wykonanie dekoracji okiennych (pozycje 15 i 30 w rejestrze wydatków pozwanego – faktury nr (...) – k. 130 i nr (...) – k. 146). Treść tych dokumentów wskazuje wprost, że za wykonanie i montaż dekoracji okiennych wynagrodzenie wynosiło łącznie 1.641 zł z czego zaliczka opiewała na kwotę 850 zł, zaś pozostała część wynagrodzenia wynosiła 791 zł. Brak było zatem podstaw do ujęcia w zestawieniu wydatków kwoty 1.641 zł dwukrotnie, jak to uczynił pozwany.

Powód słusznie zwrócił również uwagę, że dwa z przedstawionych przez pozwanego rachunków, tj. faktura nr (...) z 3 czerwca 2017 r. na kwotę 2.290 zł (k. 164) oraz paragon nr (...) na kwotę 2.195,85 zł (k. 166-167) zostały wystawione tytułem zapłaty za usługi nabyte przez małżonkę pozwanego I. Ż.. Powyższe kwoty nie mogły zatem zostać uwzględnione jako wydatki pozwanego.

Poza powyższymi zastrzeżeniami, brak jest podstaw do zakwestionowania pozostałych wydatków jako czynionych przez pozwanego, bowiem z przedstawionych przez stronę pozwaną faktur i rachunków wynika jasno, jakie kwoty były wydatkowane, jakie towary czy usługi były nabywane oraz kto był ich nabywcą.

Sąd zważył co następuje:

Roszczenie powoda o zwrot wypłaconego pozwanemu odszkodowania podlega ocenie na podstawie przepisów o bezpodstawnym wzbogaceniu (art. 405 i nast. k.c.). W myśl art. 405 k.c., kto bez podstawy prawnej uzyskał korzyść majątkową kosztem innej osoby, obowiązany jest do wydania korzyści w naturze, a gdyby to nie było możliwe, do zwrotu jej wartości. Zobowiązanie z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia powstaje przy zaistnieniu trzech przesłanek. Po pierwsze, korzyść musi być uzyskana bez podstawy prawnej, co ma miejsce, gdy u jej podstaw nie leży ani czynność prawna, ani przepis ustawy, ani orzeczenie sądu lub decyzja administracyjna. Po drugie, korzyść musi mieć wartość majątkową, możliwą do określenia w pieniądzu. Po trzecie, korzyść musi być uzyskana kosztem innej osoby, co oznacza istnienie powiązania pomiędzy wzbogaceniem po jednej stronie, a zubożeniem po drugiej stronie. Szczególnym rodzajem bezpodstawnego wzbogacenia jest tzw. świadczenie nienależne, o którym mowa w art. 410 k.c. Świadczenie jest nienależne w sytuacjach określonych w art. 410 § 2 k.c., w tym również w przypadku, gdy spełniający świadczenie nie był w ogóle zobowiązany lub nie był zobowiązany względem osoby, której świadczył. Sytuacje kwalifikowane jako świadczenie nienależne zakładają uzyskanie korzyści majątkowej w następstwie świadczenia, czyli zachowania zmierzającego do wykonania zobowiązania.

W rozpatrywanej sprawie poza sporem pozostaje fakt, że kwota 1.099.180,40 zł, zapłacona pozwanemu przez powoda na podstawie prawomocnego wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie z dnia 27 listopada 2014 r. sygn. akt II C 430/08 stanowi świadczenie nienależne w rozumieniu art. 410 § 2 k.c. Stało się tak z tej przyczyny, że wyrok Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 8 lutego 2017 r. sygn. akt I ACa 317/15, oddalający częściowo apelację Skarbu Państwa – Ministra Rozwoju od powyższego wyroku Sądu Okręgowego w Warszawie, został uchylony przez Sąd Najwyższy wyrokiem z dnia 26 kwietnia 2018 r. sygn. akt I CSK 407/17 w części oddalającej apelację, a po ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd Apelacyjny w Warszawie wyrokiem z dnia 16 listopada 2018 r. sygn. akt V ACa 594/18 zmienił wymieniony wyżej wyrok Sąd Okręgowego w Warszawie w części, w ten sposób, że oddalił powództwo J. Ż. (1) o zasądzenie dalszej kwoty 1.088.281,29 zł z odsetkami od tej kwoty oraz o zasądzenie odsetek ustawowych od kwoty 951.807,71 zł za okres od dnia 7 lutego 2017 r. do 15 listopada 2018 r. W związku z tym okazało się, że odnośnie kwoty 2.050.988,11 zł świadczonej przez Skarb Państwa na rzecz J. Ż. (1) w dniu 17 marca 2017 r. tytułem zasądzonego odszkodowania i odsetek, odpadła podstawa świadczenia (conditio causa finita) co do kwoty 1.099.180,40 zł, w tym 1.088.281 z tytułu należności głównej i 10.899,11 zł z tytułu odsetek za okres od 7 lutego 2017 r. do 17 marca 2017 r.

Świadczenie nienależne winno być zwrócone przez osobę, na której rzecz świadczone, stosownie do przywołanych wyżej przepisów art. 405 k.c. w zw. z art. 410 § 1 i 2 k.c. W celu rozstrzygnięcia, czy po stronie pozwanego istnieje obowiązek zwrotu na rzecz powoda nienależnego świadczenia we wskazanej wyżej kwocie odnieść należy się do podniesionych w niniejszej sprawie zarzutów pozwanego przeciwko roszczeniu powoda.

Pozwany przede wszystkim twierdził, że uzyskaną bezpodstawnie kosztem powoda korzyść zużył w taki sposób, że nie jest już wzbogacony oraz że wyzbywając się korzyści nie powinien liczyć się z obowiązkiem jej zwrotu (art. 409 k.c.), bowiem działał w zaufaniu do prawomocnego orzeczenia sądowego. Podkreślić tu trzeba, że przypadki zużycia, o którym mowa w art. 409 k.c., powodujące odpadnięcie wzbogacenia, dotyczą tylko tych sytuacji, kiedy nastąpiło to bezproduktywnie, a więc bez uzyskania jakiegokolwiek ekwiwalentu, czy też innej korzyści dla majątku wzbogaconego (vide orz. SN z 20.06.2012 r., I CNP 76/11, Legalis nr 543999). Gdy korzyść stanowią sumy pieniężne, to nie wystarczy samo ich wydatkowanie. Jeśli w zamian za tak zużytą korzyść wzbogacony uzyskał do swojego majątku jakąkolwiek inną korzyść majątkową, np. mienie lub zwolnienie z długu, który w ten sposób spłacił, to nie można uznać, że nie jest wzbogacony, bowiem w wyniku dokonania tego wydatku w jego majątku pozostaje korzyść w postaci zwiększenia

aktywów lub zmniejszenia pasywów (tak Sąd Apelacyjny w Warszawie w wyroku z 19.05.2016 r., I ACa 1060/15, Legalis nr 1471997).

Odnosząc się do powyższej kwestii stwierdzić należy, że znaczna część wydatków wymienionych przez pozwanego, które sfinansować miał ze spornych środków wpłaconych przez powoda, nie może być traktowana w kategorii bezproduktywnego zużycia korzyści, prowadzącego do zwolnienia pozwanego z obowiązku jej zwrotu.

Po pierwsze, na skutek wydatków czynionych na nabycie dóbr majątkowych (mienia) w majątku pozwanego pozostała korzyść w postaci zwiększenia aktywów (weszły do niego nowe rzeczy lub nastąpiło podniesienie standardu rzeczy znajdujących się już w majątku pozwanego), a pozwany nie wykazał ani nie twierdził, aby te nabyte rzeczy uległy następnie utracie lub zużyciu. W taki sposób traktować należy następujące wydatki:

w dniu 18 marca 2017 r.: zakup materiału na obicia meblowe – 880 zł (faktura nr (...) – k. 117),

w dniu 24 marca 2017 r.: wykonanie karnisza zasłonowego – 706 zł (umowa zlecenie nr (...) – k. 123,

w dniu 24 marca 2017 r.: wykonanie zasłon do mieszkania – 935 zł (umowa zlecenie nr (...) – k. 124),

w dniu 28 marca 2017 r.: zakup łóżka wraz z materacem – 1.879 zł (faktura nr (...) – k. 125),

w dniu 29 marca 2017 r.: wymiana okien w mieszkaniu – 3.977,30 zł (faktura nr FZ- (...) i faktura nr (...) – k. 141-143),

w dniu 23 marca 2017 r.: wymiana drzwi wejściowych w mieszkaniu – 2.401,92 zł (faktura nr (...) i faktura nr (...) – k. 140),

w dniu 30 marca 2017 r.: wykonanie tapicerki mebli – 2.500 zł (faktura nr (...) – k. 128),

w dniu 31 marca 2017 r.: wykonanie i montaż dekoracji okiennych – 850 zł (faktura nr (...)/17 – k. 130),

w dniu 3 kwietnia 2017 r.: zakup sadzonek roślin i podłoża pod iglaki do ogrodu – 1.010 zł (faktura nr (...) – k. 132),

w dniu 3 kwietnia 2017 r.: zakup kory i węży ogrodowych – 1.184,89 zł (faktura nr (...) – k. 133),

w dniu 10 kwietnia 2017 r.: zakup łóżka i materaca – 3.262,30 zł (faktura nr (...) – k. 134),

w dniu 11 kwietnia 2017 r.: wymiana stolarki okiennej na działce – 7.000,02 zł (faktura nr (...) – k. 135),

w dniu 12 kwietnia 2017 r.: naprawa i wymiana mebli kuchennych – 8.000 zł (faktura nr (...) – k. 136 i 436),

w dniu 18 kwietnia 2017 r.: zakup grzejników olejowych – 1.073 zł (faktura nr (...) – k. 137)

w dniu 23 kwietnia 2017 r.: zakup lodówki do zabudowy – 2.699 zł (faktura nr (...) – k. 139),

w dniu 4 maja 2017 r.: zakup zestawu natryskowego oraz baterii zlewozmywakowej i umywalkowej – 455 zł (faktura nr (...) – k. 145),

w dniu 26 kwietnia 2017 r.: wykonanie i montaż dekoracji okiennych – 791 zł (faktura nr (...) – k. 146),

w dniu 9 maja 2017 r.: renowacja żyrandola – 980 zł (faktura nr (...) – k. 147),

w dniu 14 maja 2017 r.: zakup elementów mebli, glazury, kostki brukowej, baterii umywalkowej – 2.732,04 zł (zamówienie nr (...) – k. 148-150),

w dniu 16 maja 2017 r.: zakup żaluzji okiennej wraz i ich instalacją – 143,91 zł (faktura nr (...) – k. 151),
w dniu 16 maja 2017 r.: zakup żaluzji – 70,11 zł (faktura nr (...) – k. 152),
w dniu 21 maja 2017 r.: zakup drzwi wejściowych do domu na działce – 648 zł (paragon – k.153),
w dniu 21 maja 2017 r.: zakup narzędzi (wiadro, miara stalowa, szlifierka kątowna) 164,96 zł (faktura nr # (...) – k. 154),
w dniu 26 maja 2017 r.: zakup szuflad, szafek i akcesoriów – 278,16 zł (faktura VAT nr (...) – k. 160),
w dniu 31 maja 2017 r.: zakup wyposażenia do kuchni (garnki, torba na mrożonki, blender) i innych rzeczy (kapelusza, mopa) – 575,85 zł (faktura VAT nr (...) – k. 162);
w dniu 21 marca 2017 r.: budowę nagrobka cmentarnego rodziców – 10.700 zł (faktura nr (...) – k. 120),
w dniu 18 kwietnia 2017 r.: wykonanie ławki przy pomniku na cmentarzu – 1.400 zł (faktura nr (...) – k. 138),
w dniu 31 marca 2017 r.: zakup ssaka elektrycznego – 409,68 zł (faktura nr (...) – k. 129),
w dniu 28 kwietnia 2017 r. - zakup radia, przewodu video i baterii – 341,97 zł (paragon – k. 144),
w dniu 6 lipca 2017 r.: zakup kosiarki do trawy – 203,95 zł (faktura VAT nr (...) – k. 165),

Po drugie, na skutek wydatków czynionych przez pozwanego na spłatę jego długów nastąpiło zmniejszenie pasywów jego majątku, wobec czego wydatkowane na te cele środki nie stanowiły zużycia korzyści prowadzącej do braku wzbogacenia w rozumieniu art. 409 k.c.

W taki sposób należy traktować następujące wydatki:

w dniu 21 marca 2017 r.: spłata debetu na rachunku bankowym J. Ż. (1) i I. Ż. – 2.575 zł (potwierdzenie wykonania przelewu – k. 121),
w dniu 22 marca 2017 r.: zapłata honorarium radcy prawnego – 102.500 zł (potwierdzenie przelewu – k. 122),
zapłata kosztów sądowych w sprawie sygn. akt I ACa 317/15 Sądu Apelacyjnego w Warszawie – 2.451,74 zł (wezwanie do zapłaty z Sądu Apelacyjnego w Warszawie z 29.03.2017 r. – k. 131),
w dniu 26 stycznia 2018 r.: spłata pożyczki J. Ż. (1) w Banku (...) S.A. – 6.726 zł (potwierdzenie wykonania przelewu – k. 168).

Po trzecie, niektóre ze wskazywanych przez powoda wydatków nie były czynione przez niego, lecz przez I. Ż., a więc nie podlegają uwzględnieniu na gruncie regulacji art. 409 k.c. Chodzi to o następujące wydatki:

w dniu 3 czerwca 2017 r.: zakup holtera przez I. Ż. – 2.290 zł (faktura nr (...) – k. 164),
w dniu 4 października 2017 r.: naprawa samochodu przez I. Ż. – 2.195 zł (paragon P11/10/17 – k. 166-167).

Wobec tego spośród wydatków J. Ż. (1) na nabycie rzeczy i spłatę zobowiązań, jako prowadzących do bezproduktywnego zużycia korzyści w rozumieniu art. 409 k.c., potraktować można następujące wydatki, które nie prowadziły do nabycia nowych rzeczy do majątku pozwanego czy zwolnienia pozwanego z obciążających go długów, albo które posłużyły do nabycia rzeczy ulegających szybkiemu zużyciu, uwzględnić można następujące wydatki na sumę 28.839,26 zł:

w dniu 18 kwietnia 2017 r.: cyklizowanie i lakierowanie parkietu – 3.012 zł (faktura nr (...) – k. 138),

w dniu 25 maja 2017 r.: materiały stolarskie i malarskie do drewna (drewno, drewnochron, profile, wkręty, pędzel): 819,02 zł (faktura VAT nr (...)) – k. 155),

w dniu 25 maja 2017 r.: drobne materiały budowlane – 383,15 zł (faktura nr (...)) – k. 156),

w dniu 16 czerwca 2017 r.: farby i akcesoria malarskie – 81,36 zł (paragon – k. 157),

w dniu 25 czerwca 2017 r.: farby i akcesoria malarskie – 224,90 zł (paragon – k. 157),

w dniu 18 czerwca 2017 r.: farby i akcesoria malarskie – 464,58 zł (paragon – k. 158),

w czerwcu i sierpniu 2017 r.: drobne materiały budowlane 264,25 zł (paragony – k. 158-159 zsumowane kwoty poza 464,58, która została wymieniona oddzielnie w punkcie wyżej),

w dniu 21 marca 2017 r.: budowa nagrobka cmentarnego teściów – 8.580 zł (faktura nr (...)) – k. 120),

w dniu 20 marca 2017 r.: zakup tonera do drukarki – 105 zł (faktura VAT nr (...)) – k. 118),

w dniu 20 marca 2017 r.: darowizna dla wnuczki na opłatę za studia – 3.500 zł (potwierdzenie wykonania przelewu – k. 119),

w dniu 29 maja 2017 r.: prezent ślubny dla wnuczki – 5.000 zł (potwierdzenie wykonania przelewu – k. 161),

w dniu 12 czerwca 2017 r.: spłata pożyczki i składki członkowskiej I. Ż. w (...) Stowarzyszeniu Pomocy (...) – 6.405 zł (potwierdzenie wykonania przelewu – k. 163),

Po piątę, odrębnej oceny wymaga kwestia kwot pieniężnych w łącznej wysokości 1.729.000 zł, przelanych przez pozwanego na rachunek bankowy swojej żony I. Ż. tytułem darowizn, czy kolejnej wskazywanej przez pozwanego darowizny

w wysokości 30.000 zł, co do której nie został jednak złożony dowód zapłaty. Powód

w piśmie procesowym z 28 października 2020 r. zarzucił, że takie wskazywane przez pozwanego przysporzenia miały charakter pozorny. W ocenie Sądu, zarzut ten należy uznać za zasadny. Stanowisko takie uzasadniają bowiem okoliczności towarzyszące rozrządzeniu przez pozwanego tak znacznymi kwotami pieniężnymi. Przede wszystkim nie zostały

w niniejszej sprawie przedstawione dowody wykazujące, aby pomiędzy J. Ż. (1) a I. Ż. faktycznie zostały zawarte umowy darowizny. Z treści art. 890 § 1 k.c. wynika, że brak złożenia przez darczyńcę oświadczenia woli w formie aktu notarialnego, wymaganego przez ten przepis, nie skutkuje, co do zasady, nieważnością umowy darowizny, jeżeli przyrzeczone świadczenia zostało spełnione, a przepisy nie wymagają żadnej szczególnej formy dla oświadczenie obdarowanego. W praktyce jednak, przy znacznych kwotach pieniężnych, dokonanie darowizny utrwalane jest w formie dokumentu, w którym ujawniany jest fakt dokonania i cel darowizny. W sprawie niniejszej pozwany nie wykazał w ogóle, żeby pomiędzy stronami istniało porozumienie, którego przedmiotem byłoby dokonanie przez J. Ż. (1) bezpłatnego świadczenia kosztem swego majątku na rzecz majątku osobistego jego żony I. Ż.. Nie został ujawniony żaden rozsądny cel dokonywania takich czynności pomiędzy małżonkami pozostającymi we wspólności majątkowej małżeńskiej, który by usprawiedliwiał przyczynę takich przesunięć majątkowych, w krótkim czasie po otrzymaniu przez pozwanego od powoda wypłaty spornych środków pieniężnych. Znamiennym jest fakt, że pozwany

w niniejszym procesie wskazał jednoznacznie cele darowizn dokonanych na rzecz swojej wnuczki w dniach 20 marca 2017 r. i z 29 marca 2017 r., co do których podał, że były czynione z przeznaczeniem na opłatę za studia wnuczki

oraz jako prezent ślubny dla wnuczki, a nie wskazał żadnych celów owych rzekomych darowizn na rzecz swojej żony. Prowadzi to do wniosku, że faktycznie pomiędzy J. Ż. (1) a I. Ż. nie zostały zawarte żadne umowy (porozumienie) w przedmiocie dokonania darowizn, a wyłącznym celem dokonania przelewów środków pieniężnych z rachunku bankowego pozwanego na rachunek bankowy jego żony, a następnie złożenie przez I. Ż. deklaracji podatkowych, było stworzenie przez małżonków pozorów zawarcia umów darowizny, po to by uniemożliwić odzyskanie przez powoda kwoty wypłaconej (z zastrzeżeniem zwrotu) tytułem odszkodowania. Pozwany i jego żona musieli przy tym zdawać sprawę z możliwości upadku prawomocnego wyroku sądowego zasądzającego odszkodowanie, w wyniku skargi kasacyjnej Skarbu Państwa (mimo że w momencie dokonywania spornych przelewów skarga taka nie została jeszcze złożona), skoro Skarb Państwa w tytule przelewu zastrzegł zwrot wpłaconej kwoty, pozwany był reprezentowany w odszkodowawczym procesie sądowym przez zawodowego pełnomocnika i sam złożył skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 8 lutego 2017 r. sygn. akt I A Ca 317/15. Z tych zapewne przyczyn dokonane zostały pomiędzy rachunkami bankowymi małżonków, działającymi

wspólnie w złej wierze, wskazane przelewy środków pieniężnych, w krótkim czasie po otrzymaniu przez pozwanego wpłaty środków pieniężnych od Skarbu Państwa. Pozwany nie udowodnił jednakże, aby małżonkowie faktycznie zawarli umowy darowizny, które stanowiły podstawę takiego skutecznego przesunięcia majątkowe z majątku pozwanego do majątku osobistego jego małżonki. W konsekwencji na gruncie materiału dowodowego niniejszej sprawy brak było podstaw do przyjęcia, że pozwany rzeczywiście wyzbył się własności wymienionych środków pieniężnych w taki sposób, że nie jest już wzbogacony.

Po szóste, niezależnie od powyższych uwag, rozważenia wymagało, czy pozwany wyzbywając się korzyści otrzymanej od powoda tytułem odszkodowania zasądzonego na mocy prawomocnego orzeczenia sądowego powinien liczyć się z obowiązkiem jej zwrotu (przy założeniu, że nawet wszystkie wydatki podane przez pozwanego faktycznie miały miejsce, w tym w szczególności że zostały dokonane skuteczne darowizny środków pieniężnych na rzecz małżonki pozwanego).

W orzecznictwie i w doktrynie powinność liczenia się z obowiązkiem zwrotu utożsamia się ze złą wiarą. Wzbogacony powinien liczyć się z obowiązkiem zwrotu gdy wie, że korzyść mu się nie należy, a także gdy na podstawie towarzyszących okoliczności powinien wiedzieć, że jego wzbogacenie jest lub może być bezpodstawne. Przyjmuje się bez zastrzeżeń, że uzyskanie korzyści na podstawie nieprawomocnego, lecz wykonalnego orzeczenia sądu drugiej instancji, stwarza powinność liczenia się

z obowiązkiem zwrotu, ponieważ pozwany może wygrać sprawę w drugiej instancji (por. orz. SN z 25.09.2014 r., II CSK 779/13, Legalis), a dopiero prawomocność orzeczenia usuwa tę powinność. Dobrą wiarę wyłącza też powzięcie wiadomości o złożeniu nadzwyczajnego środka zaskarżenia (skargi kasacyjnej) od prawomocnego wyroku (por. orz. SN

z 25.09.2014r., II CSK 779/13, Legalis; orz. SN z 05.12.2013 r., III PK 40/13, Legalis).

Wobec tego, co do zasady, strona, która uzyskała korzyść majątkową na podstawie prawomocnego wyroku nie musi wykazywać, że zachodzi sytuacja braku powinności liczenia się z obowiązkiem zwrotu do czasu dowiedzenia się o wniesieniu skargi kasacyjnej, jednak może być kwestionowana dobra wiara strony odnoszona do chwili wyzbywania się korzyści (tak SN w orz. z 16.11.1977 r., I PRN 146/77, Legalis; z 04.04.2008 r., I PK 247/07, Legalis; z 05.10.2012 r., I PK 86/12, Legalis; z 12.02.2013 r., II PK 180/11, Legalis). Ocena sprawy

w kontekście kryteriów przewidzianych w art. 409 k.c. uzależniona jest bowiem od zindywidualizowanych okoliczności, opartych na ich wszechstronnym rozważeniu (por. uzasadnienie uchwały składu siedmiu sędziów SN z 11.07.2012 r., II PZP 1/12, OSNP 2013 nr 5-6, poz. 49 i wyrok SN z 20.06.2012 r., I CNP 76/11, Legalis).

Nie sposób wskazać wszystkich przypadków, w których zubożonemu wierzycielowi uda się skutecznie obalić domniemanie dobrej wiary dłużnika, którego stan wzbogacenia ustał, gdyż zależy to od konkretnych okoliczności faktycznych. Podobnie jak w odniesieniu do złej wiary, powinność liczenia się z obowiązkiem zwrotu jest kwestią świadomości wzbogaconego (zob. orz. SN z 28.07.1978 r., III CRN 126/78, Legalis.). Chociaż w dyspozycji art. 409 k.c. ustawodawca nie odwołuje się do pojęcia dobrej czy złej wiary, to jednak regulację tę traktować należy jako kolejny przejaw ochrony osób działających w dobrej wierze (tak też wypowiedział się SN w orz. z 29.06.2016 r., III CSK

267/15, Legalis, gdzie wskazano, że powinność liczenia się z obowiązkiem zwrotu nie jest uzależniona od zawinionego działania, lecz jest utożsamiana ze złą wiarą, do której ustalenia stosuje się kryteria obiektywne, a zatem nie są istotne właściwości psychiczne danego podmiotu, lecz to, czy przeciętny podmiot o takich samych cechach psychicznych zdawałby sobie sprawę

z możliwości powstania obowiązku zwrotu świadczenia). Ogólnemu poczuciu sprawiedliwości odpowiada stanowisko, iż wyzbycie się korzyści w złej wierze nie może doprowadzić do wygaśnięcia obowiązku wydania jej wartości.

Jak wcześniej wskazano, odpis skargi kasacyjnej od wyroku Sądu Apelacyjnego

w Warszawie z dnia 8 lutego 2017 r. sygn. akt I ACa 317/15 został doręczony J. Ż. (1) 8 czerwca 2017 r. Od tej daty J. Ż. (1) z całą pewnością powinien był liczyć się z obowiązkiem zwrotu korzyści otrzymanej do Skarbu Państwa tytułem odszkodowania, bowiem istniała już wówczas realna możliwość, że prawomocny wyrok sądowy będący podstawą świadczenia Skarbu Państwa może zostać uchylony bądź zmieniony na niekorzyść J. Ż. (1). Po dniu 8 czerwca 2017 r. J. Ż. (1) dokonał wydatków na sumę 14.370,04 zł, w tym: 1) w dniu 16 czerwca 2017 r. na farby i akcesoria malarskie – 81,36 zł, 2) w dniu 25 czerwca 2017 r. na farby i akcesoria malarskie – 224,90 zł, 3) w dniu 18 czerwca 2017 r. na farby i akcesoria malarskie – 464,58 zł, 4) w czerwcu

i sierpniu 2017 r. na drobne materiały budowlane – 264,25 zł, 5) w dniu 12 czerwca 2017 r. na spłatę pożyczki i składki członkowskiej I. Ż. w (...) Stowarzyszeniu Pomocy (...) – (...) zł, 6) w dniu 6 lipca 2017 r. na zakup kosiarki do trawy – 203,95 zł, 7) w dniu 26 stycznia 2018 r. na spłatę pożyczki J. Ż. (1) w Banku (...) S.A. – 6.726 zł. Wydatki powyższe z całą pewnością nie mogą być zatem uwzględnione przy określaniu zużytego lub utraconego przez pozwanego wzbogacenia pozwanego, w znaczeniu, o którym mowa art. 409 k.c.

W ocenie Sądu, okoliczności niniejszej sprawy uzasadniają stanowisko dalej idące, pozwalające na przyjęcie, że pozwany powinien był liczyć się z obowiązkiem zwrotu świadczenia w postaci spornego odszkodowania wypłaconego przez Skarb Państwa, jeszcze przed otrzymaniem przez niego odpisu skargi kasacyjnej. Jak bowiem wcześniej wskazano, Skarb Państwa w tytule przelewu zastrzegł zwrot wpłaconej kwoty, pozwany był reprezentowany w procesie sądowym dotyczącym przedmiotowego odszkodowania przez zawodowego pełnomocnika, pozwany sam złożył skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie z dnia 8 lutego 2017 r. sygn. akt I ACa 317/15. W tych okolicznościach pozwany musiał więc mieć świadomość, że wyrok zasądający odszkodowanie, choć prawomocny, może ulec zmianie – również na jego niekorzyść, co będzie skutkowało koniecznością zwrotu wypłaconego odszkodowania (co Skarb Państwa zastrzegł w tytule przelewu). Istnienie takiej świadomości po stronie pozwanego potwierdza tylko jego zachowanie po otrzymaniu spornej wypłaty od powoda, polegające na szybkim przelaniu większości środków pieniężnych pochodzących z tego odszkodowania na rachunek bankowy żony pozwanego, w celu stworzenia pozorów wyzbycia się wzbogacenia. Z tych przyczyn, na gruncie regulacji art. 409 k.c., trzeba uznać, że żadne z wydatków czynionych przez pozwanego po otrzymaniu odszkodowania, nie doprowadziły do wygaśnięcia obowiązku zwrotu otrzymanej przez niego nienależnie korzyści, bowiem od samego początku pozwany winien liczyć się z obowiązkiem jej zwrotu, tj. wyzbywając się tak znacznej korzyści w krótkim czasie działał w złej wierze, mimo świadomości, że może być zobowiązany do zwrotu otrzymanej sumy pieniężnej.

Po siódme, niezależnie od oceny kwestii pozorności przesunięć majątkowych wskazanych wcześniej kwot 1.229.000 zł i 500.000 zł pomiędzy pozwanym i jego żoną, odnieść należy się do relacji pomiędzy przepisami art. 407 k.c. i 409 k.c. Stosownie do treści art. 407 k.c., jeżeli ten, kto bez podstawy prawnej uzyskał korzyść majątkową kosztem innej osoby, rozporządził korzyścią na rzecz osoby trzeciej bezpłatnie, obowiązek wydania korzyści przechodzi na tę osobę trzecią. Sąd orzekający w niniejszym składzie podziela ten kierunek orzecznictwa, który zakłada, że rozporządzenie bezpodstawnie uzyskaną korzyścią na rzecz osoby trzeciej nie zwalnia rozporządzającego od odpowiedzialności, jeżeli w chwili wyzbycia się korzyści powinien liczyć się z obowiązkiem zwrotu. Wykładając relację między art. 407 k.c. i 409 k.c. należy bowiem dać prymat jak najpełniejszej ochronie interesów zubożonego oraz ratio legis przepisów o bezpodstawnym wzbogaceniu i przyjąć, że w takim przypadku występuje odpowiedzialność in solidum tego kto korzyść uzyskał i powinien był się liczyć z obowiązkiem zwrotu (tak SN w orz. z 28.02.2019 r., V CSK 633/17, Legalis).

W przeciwnym razie kolejni obdarowani mogliby rozporządzać korzyścią na rzecz następnych osób, w rzeczywistości uniemożliwiając, a co najmniej znacznie utrudniając, realizację prawa zubożonego do odzyskania nienależnego

świadczenia. Wyzbycie się korzyści pod tytułem darmym nie zwolni zatem wzbogaconego od zobowiązania z kondykcji, jeżeli winien się liczyć z obowiązkiem zwrotu korzyści. Gdyby więc przyjąć, że pozwany skutecznie dokonał darowizn wskazanych wyżej środków pieniężnych na rzecz swojej małżonki, to nie byłby zwolniony od obowiązku zwrotu korzyści otrzymanej na skutek świadczenia powoda, ze względu na dokonaną wcześniej ocenę, iż wyzbywając się tej korzyści winien liczyć się z obowiązkiem jej zwrotu.

Po ósme, uwzględnieniu żądania powoda o zwrot nienależnego świadczenia nie sprzeciwia się art. 411 pkt 2 k.c., w myśl którego nie można żądać zwrotu świadczenia, jeżeli spełnienie świadczenia czyni zadość zasadom współżycia społecznego. Zwrócić należy uwagę, że tego rodzaju świadczeniami, które czynią zadość zasadom współżycia społecznego są z reguły świadczenia alimentacyjne (alimenty, renty, świadczenia przekazywane na cele związane z utrzymaniem określonej osoby). W ocenie Sądu, nie może być uznane za czyniące zadość zasadom współżycia społecznego takie nienależne świadczenie, jak w niniejszej sprawie, które nie miało żadnego szczególnego charakteru, oraz zostało negatywnie ocenione w wydanym ostatecznie wyroku sądowym (w części będącej przedmiotem sporu w niniejszej sprawie). Przedmiotowe świadczenie spełniane przez powoda na rzecz pozwanego nie może być zatem traktowane jako czyniące zadość zasadom współżycia społecznego.

Z podobnych jako niesłuszny ocenić trzeba także podniesiony przez pozwanego zarzut sprzeczności żądania powoda z zasadami współżycia społecznego. Zgodnie z art. 5 k.c., nie można czynić ze swego prawa użytku, który byłby sprzeczny ze społeczno-gospodarczym przeznaczeniem tego prawa lub z zasadami współżycia społecznego. Takie działanie lub zaniechanie uprawnionego nie jest uważane za wykonywanie prawa i nie korzysta z ochrony. Przepis ten nie może jednak w rozpatrywanej sprawie stanowić podstawy do oddalenia powództwa. Skoro będąca przedmiotem sporu kwota świadczenia nienależnie przez powoda na rzecz pozwanego została oceniona przez sąd i uznana za niezasadną w innym procesie, to nie można oceniać negatywnie zachowania powoda, który dochodzi jej zwrotu, i kwalifikować go jako działanie sprzeczne z dobrymi obyczajami czy zasadami moralnymi. Wręcz przeciwnie, to zachowanie pozwanego, polegające na wyzbywaniu się nienależnej mu korzyści w celu uniemożliwienia lub utrudnienia jej odzyskania przez powoda, należy zakwalifikować w taki właśnie sposób.

Z tych wszystkich przyczyn Sąd uznał, że powód zasadnie domaga się od pozwanego zwrotu nienależnego świadczenia w kwocie 1.099.180,40 zł, oraz że pozwany nie wykazał istnienia przesłanek zwalniających go z obowiązku zapłaty tej kwoty.

Powodowi należą się również odsetki ustawowe od powyższej należności z tytułu opóźnienia w jej zapłacie przez pozwanego. Stosownie do art. 481 § 1 i 2 k.c., jeżeli dłużnik opóźnia się ze spełnieniem świadczenia pieniężnego wierzyciel może żądać odsetek za czas opóźnienia, chociażby nie poniósł żadnej szkody i chociażby opóźnienie było następstwem okoliczności, za które dłużnik nie ponosi odpowiedzialności, a jeżeli stopa odsetek za opóźnienie nie była oznaczona, należą się odsetki ustawowe za opóźnienie w wysokości równej sumie stopy referencyjnej Narodowego Banku Polskiego i 5,5 punktów procentowych. Termin zapłaty wskazanej sumy z tytułu nienależnego świadczenia nie był oznaczony, ani nie wynikał z właściwości zobowiązania, zatem świadczenie to powinno być spełnione niezwłocznie po wezwaniu pozwanego do zapłaty (art. 455 k.c.). Powód wezwał pozwanego do zapłaty powyższej kwoty pismem z 3 grudnia 2018 r., które zostało doręczone pozwanemu skutecznie w dniu 12 grudnia 2018 r. (doręczenie wezwania w dniu 11 grudnia 2018 r. do rąk pełnomocnika procesowego pozwanego, dokonane po uprzednim zakończeniu postępowania sądowego, nie może być uznane za skuteczne), wyznaczając termin 7 dni na dokonanie zapłaty. Wobec tego pozwany znalazł się w opóźnieniu w zapłacie w dniu 20 grudnia 2018 r., co uzasadnia przyznanie odsetek od tej daty. Suma odsetek ustawowych za opóźnienie od kwoty 1.099.180,40 zł naliczonych za okres od 20 grudnia 2018 r. do 14 marca 2019 r. (dzień poprzedzający wniesienie pozwu) wynosi 17.918,15 zł.

W konsekwencji należało zasądzić od pozwanego na rzecz powoda kwotę łączną 1.117.098,55 zł (1.099.180,40 zł + 17.918,15 zł), a dalej idące żądanie powoda oddalić. Od zasądzonej kwoty powodowi należą się dalsze odsetki ustawowe za opóźnienie od dnia wniesienia pozwu (15 marca 2019 r.), stosownie do art. 281 § 1 i 2 i art. 482 k.c.

Mając powyższe na uwadze Sąd orzekł jak w pkt. I i II sentencji wyroku na podstawie powołanych wyżej przepisów.

Orzekając o kosztach postępowania w pkt III sentencji wyroku, Sąd na podstawie art. 100 zd. 2 k.p.c. włożył na pozwanego obowiązek zwrotu powodowi pełnych kosztów procesu, mając na uwadze fakt, że żądania powoda zostały uwzględnione w zdecydowanej większości.

W tej sytuacji pozwany obowiązany jest zwrócić powodowi niezbędne do celowego dochodzenia praw koszty zastępstwa procesowego w stawce podstawowej wynoszącej 10.800 zł, ustalonej stosownie do § 2 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz.U. z 2015 r, po. 1800, z późn. zm.). w zw. z art. 99 k.p.c., ponieważ sprawa niniejsza była sprawą typową, która nie wymagała zwiększonego nakładu pracy pełnomocnika. Koszty te należało zasądzić na rzecz Skarbu Państwa – Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej, zgodnie z art. 32 ust. 3 ustawy z dnia 15 grudnia 2016 r. o Prokuratorii Generalnej Rzeczypospolitej Polskiej (Dz. U. z 2023 r. poz. 1109).

Nieuiszczona opłata sądowa od pozwu, od której powód był zwolniony z mocy ustawy, wynosiła 55.866 zł. Mając na uwadze wynik sprawy, Sąd w pkt. IV sentencji wyroku, na podstawie art. 113 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, nakazał pobrać powyższą kwotę od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa – Sądu Okręgowego w Warszawie.